

Hoofdstuk 6 Steden en Staten

---

§6.2 Zelfstandige burgers

In deze paragraaf leer je:

- Je kunt uitleggen wat stadsrechten zijn en welke gevolgen die hadden voor burgers én boeren
- Je kunt uitleggen hoe burgers hun stad bestuurden
- Je kunt beschrijven hoe de derde stand veranderde en hoe die stand politieke invloed kreeg

Stadsrechten

- Door de groei van handel, nijverheid, belastinginkomsten en tol verdienden de landsheren veel geld
- Maar soms hadden ze meer geld nodig voor bijv. een oorlog
- Een landsheer kon dat geld dan vragen aan de inwoners van een marktplaats
- Die wilden dit wel betalen, als ze er iets voor terugkregen: meer zelfbestuur

Stadsrechten

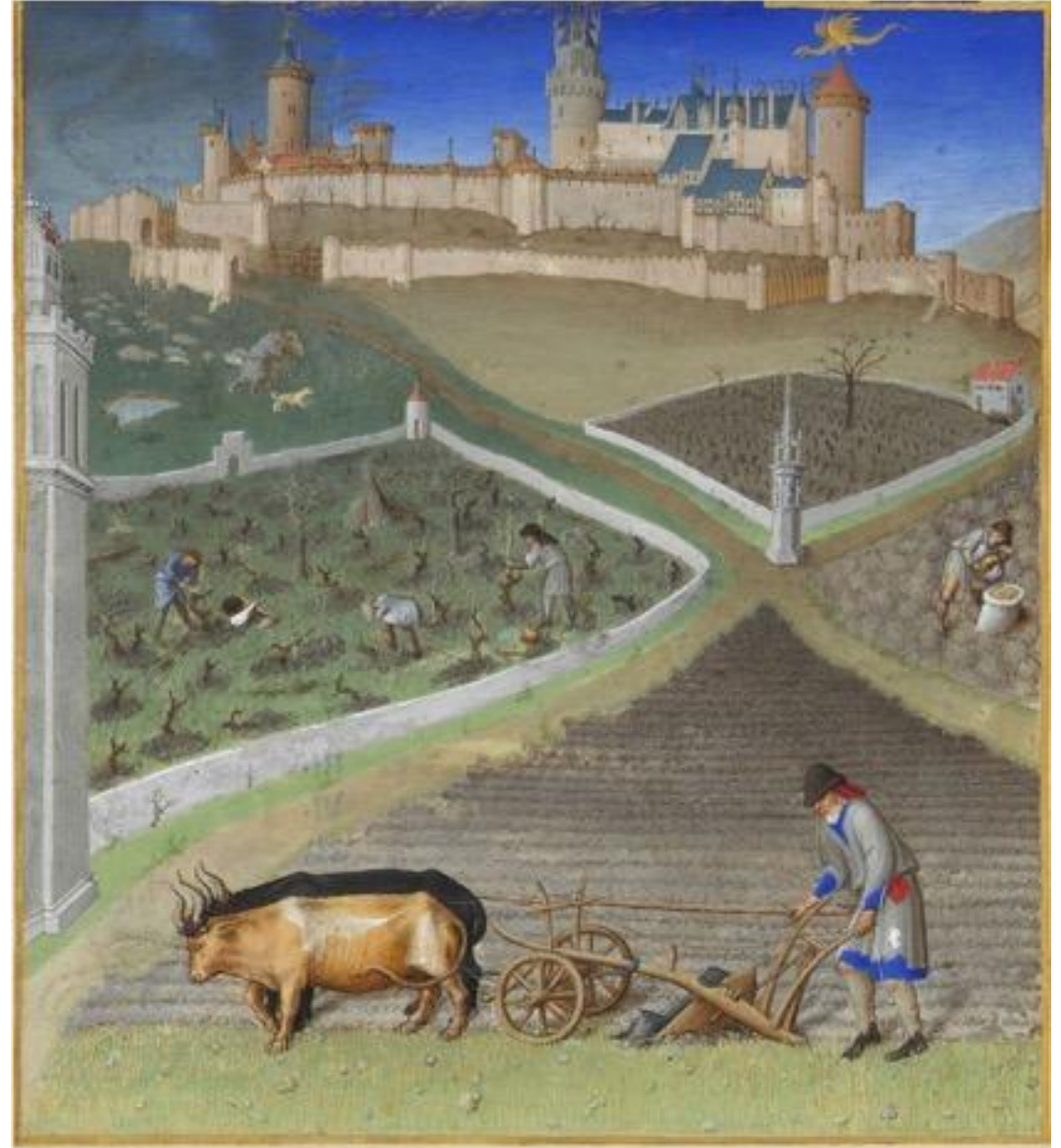
- Waarom wilden steden meer zelfbestuur?
  - Regels voor brandveiligheid
  - Regels voor het schoonhouden van de straten
  - Veel wanbetalers en oplichters
- De burgers van de steden wilden deze dingen zelf regelen door het aanpassen van de rechtspraak
- Dus, de burgers gaven extra geld aan de landsheren en kregen dan het recht zichzelf te besturen en recht te spreken volgens eigen wetten
- Dit soort privileges noemen we **stadsrechten**
- Later mochten steden steeds méér stadsrechten, zoals het recht op een stadsmuur

Stadsrechten

- Horigen op het platteland wilden ook graag in een stad wonen
- Daar hadden ze geen plichten (zoals herendiensten) meer
  - ‘Stadslucht maakt vrij’
- Soms mochten horigen van hun heer ook naar een stad verhuizen
- Maar de heer had genoeg mensen nodig op zijn domein
- Dus maakte hij ook het domein aantrekkelijker
  - Meer rechten en vrijheden
- Toch verdween langzaam aan de horigheid in Europa

Bestuurders en burgers

- In een stad zorgden **schepenen** voor het bestuur en de rechtspraak
  - Ze straffen mensen die de wetten overtraden
- Het gebouw van het stadsbestuur heette het **raadhuis**
- Een landsheer had een vertegenwoordiger in de stad, een baljuw of schout
  - Een soort politieagent en voorzitter van de vergadering van de schepenen
- Vanaf de 15^e eeuw kende de Hollandse steden ook **burgemeesters** voor het dagelijks bestuur
- Het **vroedschap** adviseerde en controleerde het stadsbestuur
  - Aanzienlijke burgers

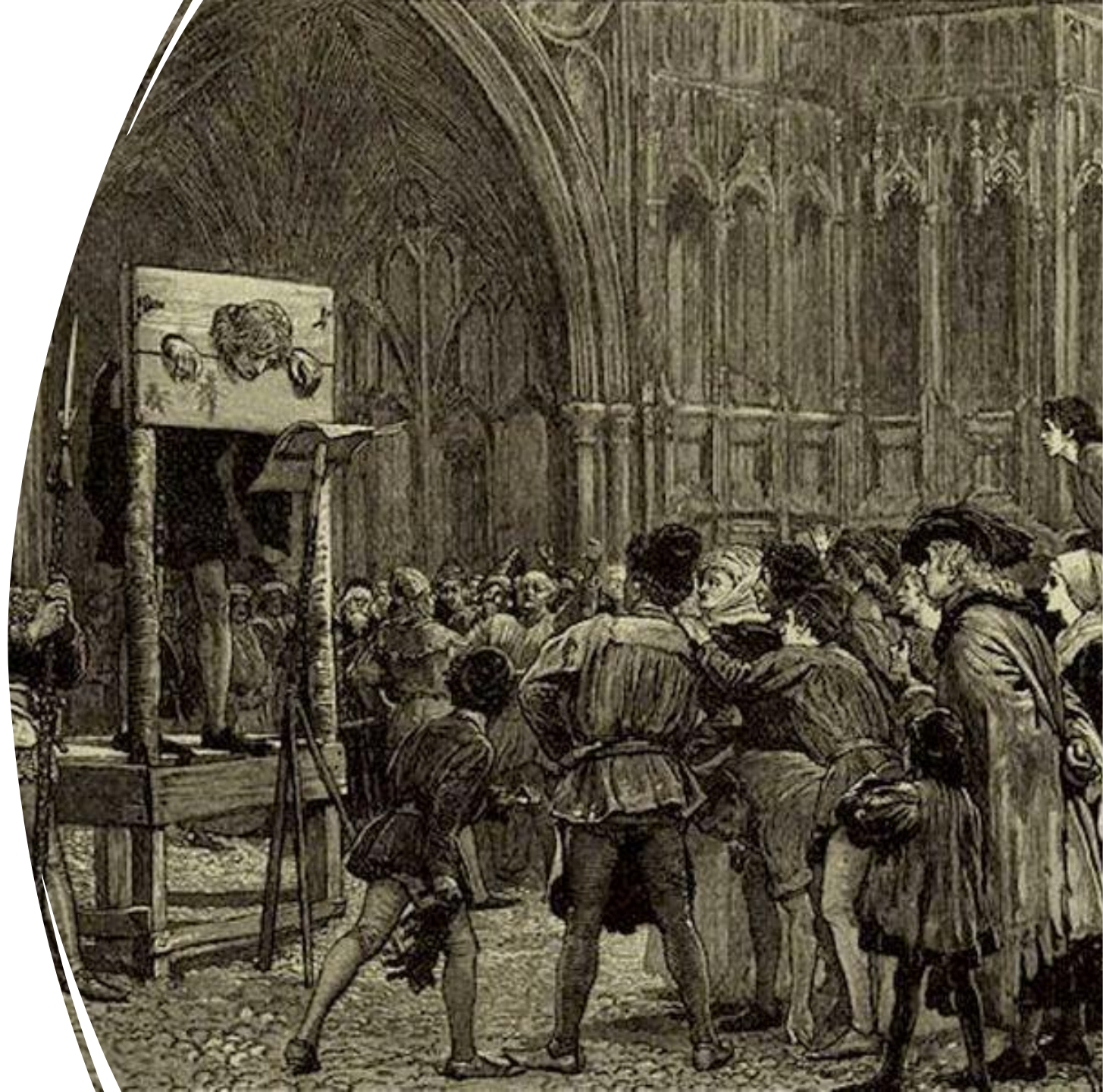

Burgemeester Pechtold van Delft

Straffen

- Lichte straffen □ boete (geld, goederen, werk)
- Je kon ook aan de 'schandpaal' worden vastgebonden ('voor paal staan')
- Gevangenisstraffen kwamen weinig voor □ kostte een stad teveel geld
- Zware misdrijven □ verbanning uit de stad (voorgoed)
- Zwaarste misdrijven □ doodstraf

Burgers

*Schoenmakers- looiers- en
leerkopersgilde van 's-Gravenhage,
gildepenning van een vrijmeester*

- Een deel van de stadsbewoners bezat het burgerschap □ **burgerij**
- Burgers hadden meer rechten dan andere inwoners
  - Lid worden van een gilde
  - Bestuurder zijn
- Per stad verschilde de regels van wie het burgerschap kreeg
  - Soms werd je al burger als je in die stad geboren werd
  - Soms kregen alleen zonen en dochters van een burger het burgerschap
  - Soms konden vrouwen burger zijn, maar met minder rechten dan mannelijke burgers
- Immigranten konden vaak burger worden door 1. geld te betalen of 2. trouwen met een burger

Derde stand krijgt macht

- In de vroege middeleeuwen bestond de derde stad alleen uit boeren
- Maar inmiddels gingen ook de (rijke) burgers onderdeel uitmaken van de derde stand
- Landsheren moesten nu wel rekening gaan houden met de derde stand bij het maken van beslissingen
  - Zij werden juist rijk door de steden!
- Zo gingen vorsten vertegenwoordigers van de steden uitnodigen voor overleg over politieke en financiële zaken
- Door deze **inspraak** en stadsrechten groeiden de macht en zelfstandigheid van steden
  - Ze hadden dus economische én politieke macht

Huiswerk

- Als het goed is heb je al het huiswerk van §6.2 af
- Voor de volgende les:
  - Lezen §6.3
  - Maken: 3, 4, 7, 10
  - Lezen §5.4
  - Maken: 1, 2, 3, 5

